

โครงการฟาร์มทะเลตัวอย่างแบบผสมผสานตามพระราชดำริ

ในสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี

ความเป็นมา

เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๑ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงรับสั่งกับ นายสหัส บุญญาวิวัฒน์ ที่ปรึกษาสำนักพระราชวัง และนายจรูญธาดา กรรณสูต ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ถึงปัญหาการที่ชาวประมงไม่สามารถ ออกหาปลาได้เนื่องจากน้ำมันมีราคาแพง และทรงมีพระราชดำริว่า ในอนาคต ผลผลิตสัตว์ทะเลต่างๆ จากฟาร์มทะเลเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบผสมผสานที่ถูกต้อง สุข ภาวะอนามัยแวดล้อมค้ำสมดุด้วย จะเป็นอีกหนึ่งทางเลือกสำคัญทดแทนการออก เรือไปจับสัตว์น้ำในทะเลที่ห่างไกล พร้อมทั้งทรงริเริ่มให้ทำฟาร์มทะเลตัวอย่าง แบบผสมผสาน ในพื้นที่ดินนาเกลือริมทะเล ซึ่งนางวาสนา เทพหัสดิน ณ อยุธยา น้อมเกล้าฯ ถวาย จำนวน ๘๒ ไร่ ๒ งาน ๕๐ ตารางวา ณ หมู่ ๕ ตำบลบางแก้ว อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นฟาร์มตัวอย่างให้ทั้งผู้จับสัตว์น้ำ ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และผู้ที่สนใจทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ ดูงาน แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ นำไปปรับใช้ให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่นของ ตนเองต่อไป

ผลการดำเนินงาน

ฟาร์มทะเลตัวอย่างฯ จังหวัดเพชรบุรี มีสภาพพื้นดินเดิมเป็นดินเค็ม เนื่องจากเป็นนาเกลือทิ้งร้าง ดังนั้นการพัฒนาเป็นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจึง จำเป็นต้องนำดินมาถมสร้างคันบ่อและพื้นบ่อเพื่อกักเก็บน้ำทะเลและวางระบบ การหมุนเวียนของน้ำระหว่างน้ำจืดและน้ำทะเลให้สมดุลและเหมาะสมกับการ ดำรงชีวิตของสัตว์น้ำทะเลแต่ละช่วงชีวิต สรุปผลการดำเนินงาน ดังนี้

- บริเวณโครงการฯ มีแหล่งน้ำจืดจากคลองซอยชลประทาน ทำให้ สามารถเลี้ยงสัตว์สองน้ำ เช่น กุ้งก้ามกราม ปลานวลจันทร์ทะเล ปลากระพงขาว จนถึงปลาน้ำเค็ม เช่น ปลาเกตุสลาด ปลากระรัง และปลาหมอทะเล เป็นต้น

โดยในฟาร์มมีระบบท่อน้ำเชื่อมโยงถึงกันทุกฟาร์มย่อย ทั้งนี้ของเสียจากทุกฟาร์มย่อยจะถูกนำมาใช้เป็นอาหารของไร่น้ำเค็ม (อาร์ทีเมีย) ที่ดำรงชีวิตโดยการกรองกินอินทรีย์สารทุกชนิด และตัวไร่น้ำเค็มเองสามารถนำมาใช้เป็นอาหารของสัตว์น้ำวัยอ่อนในฟาร์มด้วย

- น้ำที่เค็มจัดจากการเลี้ยงไร่น้ำเค็มจะส่งต่อไปยัง **แปลงสาธิตการทำนาเกลือ** ที่เป็นอาชีพดั้งเดิมของเกษตรกรแหล่งนี้แต่พัฒนาต่อยอดไปสู่ **การทำน้ำทะเลธรรมชาติแบบผง** ที่สะดวกต่อการนำไปใช้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในที่ห่างไกลจากทะเลเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตเกลือให้มีราคาสูงขึ้น

- กระบวนการสุดท้ายของการทำนาเกลือจะได้ปุ๋ยสำหรับนำไปเพาะปลูกต้นไม้ ซึ่งสรุปว่าฟาร์มทะเลตัวอย่างจะไม่มี การปล่อยน้ำเสียจากฟาร์มสู่สิ่งแวดล้อม เรียกว่า **ฟาร์มซีโร่เวสต์ (Zero waste)** นอกจากนี้ฟาร์มทะเลสามารถคงความเค็มของน้ำทะเลในทุกฟาร์มย่อยต่างๆ ให้คงที่ได้ตลอดทั้งปีซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาระบบสืบพันธุ์ของสัตว์น้ำ โดยมีการพัฒนาระบบน้ำไหลเวียนขึ้นลงเลียนแบบธรรมชาติ หรือหลักการนำพาออกซิเจน แร่ธาตุ รวมทั้งสารอาหารไปหาผู้ใช้ประโยชน์ คือ สาหร่ายเซลล์เดียวจนถึงสาหร่ายขนาดใหญ่ ครอบคลุมทำให้ลดการเน่าเสียหรือการล้มลงของห่วงโซ่อาหารทุกห่วงโซ่เป็นองค์ความรู้ที่เกษตรกรสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างได้

- ฟาร์มทะเลตัวอย่างฯ จังหวัดเพชรบุรี นับเป็นที่รวมของ **นวัตกรรมการพัฒนาอุปกรณ์ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ** ที่เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยไม่จำเป็นต้องซื้อจากต่างประเทศ เช่น อุปกรณ์แยกของเสียจำพวกโปรตีนออกจากน้ำ (protein skimmer) เรือและถังลำเลียงปลาให้มีชีวิตรอด ถังรวบรวมไข่ปลาทุหลังการวางไข่ เครื่องให้อากาศพลังงานแสงอาทิตย์ เครื่องให้อาหารสัตว์น้ำอัตโนมัติ กระชังเลี้ยงสัตว์น้ำที่เคลื่อนที่ได้ ฯลฯ

- ในส่วนพื้นที่ตามคันบ่อเลี้ยงสัตว์น้ำในฟาร์มยังจัดให้มีการปลูกพืชคลุมดิน เช่น ผักเป็ดยักษ์ ตะไคร้หอม ส่วน **พืชยืนต้นทนเค็มที่หายาก** ได้แก่ มะพร้าวน้ำหอม มะพร้าวสีทอง มะพร้าว มะขามป้อม ทับทิม มะม่วงหาวมะนาวโห่ มะขวิด กระทิง

- ในฟาร์มยังคงสภาพฝึกป้าชายเลนภายในฟาร์มให้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ของประชาชนทั่วไป และแหล่งเลี้ยงตัวของสัตว์น้ำวัยอ่อน และทรัพยากรมีชีวิตอื่นๆ

- ส่วนในทะเลมีแปลงสาธิตการเลี้ยงหอยแมลงภู่มุมแบบแพเชือก ซึ่งเป็นรูปแบบการเลี้ยงแบบใหม่ที่ลดปัญหาการตายของหอยแมลงภู่มุมจากการหักล้มของหลักไม้ในฤดูมรสุมและความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมบริเวณแปลงเลี้ยงที่เกษตรกรมักตัดโคนหลักทิ้งต่อไว้ในพื้นทะเล รวมทั้งการปักหลักล่อหอยที่หนาแน่นเป็นสาเหตุของการเป็นโรคพยาธิในหอยสองฝาหลายชนิด

ประโยชน์ที่ได้รับ

๑. เป็นฟาร์มทะเลเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำแบบผสมผสานที่ถูกสุขภาวะอนามัย และคืนความสมดุลสู่ธรรมชาติ สามารถเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้ประกอบการอาชีพประมง ทั้งผู้จับสัตว์น้ำและผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

๒. ช่วยลดต้นทุนสำหรับผู้ประกอบการอาชีพประมงในการออกเรือไปจับสัตว์น้ำธรรมชาติในทะเล

๓. สามารถสนับสนุนพันธุ์สัตว์น้ำแก่เกษตรกร จำนวนกว่า ๕,๐๐๐,๐๐๐ ตัว

๔. เป็นสถานที่ให้ผู้ประกอบการอาชีพด้านประมงและผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ตลอดจนผู้ที่สนใจทั่วไปได้ศึกษาเรียนรู้ ศึกษาน รวมถึงแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ซึ่งในปี ๒๕๕๙ มีผู้เข้าเยี่ยมชมกว่า ๑๐,๑๖๘ คน

การเลี้ยงปลากะพงขาว
